

ЗМІСТ

Тема 1. Політичні ідеї представників неоінституціоналізму	14
1.1. Неоінституціоналізм як теоретичний підхід до вивчення політики	14
1.2. Історичний інституціоналізм (Ч. Тіллі, Т. Скокпол).....	18
1.3. Неоінституціоналізм раціонального вибору (К. Шепсл, Е. Остром, Б. Вейнгаст та ін.)	21
1.4. Нормативний (Дж. Марч, Й. Олсен), соціологічний (У. Скотт, Дж. Мейер, П. ДіМаджіо, У. Пауел) та інші напрями неоінституціоналізму	23
1.5. Теорія інституційних матриць С. Кірдіної	26
1.6. Концепції інституційної динаміки (Д. Норт, С. Гантінгтон, Р. Скаанінг, В. Меркель) і моделі інституційних змін.....	30
Тема 2. Політичні ідеї представників системного підходу	37
2.1. Уявлення про систему та системність. Можливості застосування системних підходів у політичній науці	37
2.2. Предтечі системних підходів до вивчення політики. Формування загальної теорії систем	41
2.3. Теоретичні моделі політичної системи Т. Парсонса та Д. Істона.....	43
2.4. Г. Алмонд і його теорія політичної системи	47
2.5. Інформаційно-кібернетична модель К. Дойча	50
2.6. Н. Луман: соціальні та самореферентні системи.....	52
2.7. Класифікації політичних системи Ж. Блонделя та Е. Хейвуда як зв'язок між системним і компаративістськими підходами	56
Тема 3. Політичні ідеї представників символічного інтеракціонізму	62
3.1. Дослідницька методика символічного інтеракціонізму як теоретико-методологічного напрямку дослідження політичної сфери	62
3.2. Суспільство, соціальні групи й індивіди крізь призму «органічного» підходу Ч. Х. Кулі та аналізу соціальних ситуацій У. Томаса.....	64
3.3. Теорія символічної інтеракції Дж. Г. Міда як підстава для розвитку ідеології неолібералізму	67
3.4. Концептуалізація символічного інтеракціонізму в роботах Г. Блумера.....	71
3.5. Візії групової дії та соціального контролю Т. Шибутані	72
3.6. Соціальна взаємодія в дослідженнях Г. П. Беккера.....	74
3.7. Розвиток ідей символічного інтеракціонізму представниками Айовської школи (М. Кун, Т. МакПартленд)	75
3.8. Специфіка відображення соціальної інтеракції представниками соціодраматургійного підходу (Е. Гофман, К. Д. Бурк, В. У. Тернер, Г. Дж. Мак-Колл).....	76
Тема 4. Політичні ідеї представників постсистемних підходів до аналізу макрополітики.....	84
4.1. Загальна характеристика постсистемних теорій макрополітики.....	84
4.2. Девелопменталістський підхід до аналізу макрополітики	86

4.2.1. Політичні підходи представників економічної девелопменталістської традиції (В. У. Росту)	86
4.2.2. Концептуальні підходи представників політичної девелопменталістської традиції (Д. Е. Аптер, А. Г. Франк)	87
4.3. Теорія суспільства ризику (У. Бек, Е. Гіденс)	90
4.4. Теорія макдональдизованого суспільства (Дж. Рітцер)	93
4.5. Теорія багатоскладного суспільства (А. Лейпхарт)	95
4.6. Теорія глобального суспільства (Х. Булл)	97
4.7. Школа світ-системного аналізу (І. Валерстайн)	101
Тема 5. Постмодерні підходи до аналізу політики	106
5.1. Ідеологічний відкат історії: від модерну до постмодерну	106
5.2. Постмодернізація: заперечення універсальних моделей суспільно-політичних перетворень	110
5.3. Постмодерна дослідницька стратегія: політологічний вимір	112
5.4. Людина і політика епохи постмодерну у дослідницьких підходах Р. Інглегарта, М. Кастельса та А. Етціоні	114
5.5. Ж.-Ф. Ліотар про критику метанаративів	117
5.6. Концепція деконструкції Ж. Дерріди	120
5.7. Ж. Бодрійяр про симулятивний характер політики	122
5.8. Політичний потенціал номадологічного та шизоаналітичного проєктів Ж. Дельоза та Ф. Гваттарі	124
Тема 6. Структуралістський і постструктуралістський підходи до аналізу політики	130
6.1. Методологія структуралізму та можливості її застосування до аналізу політичної реальності	130
6.2. Ф. де Сосюр – предтеча структуралізму: внесок у формування структуралістської методології	133
6.3. Методологія постструктуралізму: онтологізація текстуальності політичного дискурсу	135
6.4. «Тель Кель» – демістифікація ідеології західного суспільства другої половини ХХ ст.	137
6.5. Р. Барт – теоретик французького постструктуралізму	139
6.6. Кратологічна концепція М. Фуко	142
6.7. Революційний лінгвопсихоаналіз Ю. Крістевої, його місце у політологічному дискурсі другої половини ХХ ст.	146
6.8. Значення структуралістсько-постструктуралістської методології аналізу політики для подальшого розвитку політичної науки	148
Тема 7. Аксіологічний підхід до аналізу політики	151
7.1. Філософські витоки аксіологічного підходу до аналізу політики	152
7.2. Еволюція аксіологічного підходу в історії політичної думки:	155
7.2.1. Аксіологічні підходи до осмислення політики у працях старосхідних і античних мислителів (Конфуцій, Платон, Арістотель, Полібій та ін.)	155

7.2.2. Ціннісний догматизм доби Середньовіччя (Августин «Блаженний» Аврелій).....	157
7.2.3. Трансформація системи цінностей епохи Відродження (Н. Мак'явеллі)	159
7.2.4. Аксіологічні підходи до осмислення державного буття у Новий час (Т. Гоббс, Дж. Локк, Ш.-Л. Монтеск'є, Ж.-Ж. Руссо, І. Кант, Г. Гегель)	160
7.3. Формування аксіологічної теорії ХІХ – першої половини ХХ ст.:	163
7.3.1. Аксіологічні підходи мислителів другої половини ХІХ – початку ХХ ст. (М. Вебер, О. Шпенглер)	163
7.3.2. Ціннісна парадигма як характеристика творчої спадщини мислителів 40–60-х рр. ХХ ст. (П. Сорокін, А. Дж. Тойнбі, Т. Парсонс).....	164
7.4. Аксіологічний підхід у політичній думці другої половини ХХ – початку ХХІ ст. (Д. Белл, С. Гантінгтон, Ф. Фукуяма, М. Кастельс, Е. Тоффлер).....	165
7.4.1. Ціннісні орієнтації постіндустріального, інформаційного суспільства в інтерпретації Д. Белла	165
7.4.2. Ціннісна концепція С. Гантінгтона крізь призму цивілізаційного розколу.....	171
7.4.3. Аксіологічний підхід Ф. Фукуями до «кінця історії»	173
7.4.4. Аксіологічні засади моделі інформаційного та інформаційного суспільства М. Кастельса.....	176
7.4.5. Футурологічний прогноз зміни аксіосфери Е. Тоффлера	180
7.5. Місце та роль аксіологічного підходу в сучасній методології політичної науки.....	184

Тема 8. Методологія встановлення порядку денного та її застосування у політичній науці

8.1. Загальна характеристика теорії встановлення порядку денного та її методологічне значення	191
8.2. Визначення суспільних проблем і роль мас-медіа у їх конструюванні (М. Е. Мак-Комбс, Д. Л. Шоу).....	193
8.3. Стадійний підхід до дослідження встановлення політичного порядку денного (Е. Е. Шатшнайдер, Р. В. Кобб, Ч. Д. Ельдер)	196
8.4. Цикли уваги до проблеми (Е. Даунс, Т. О'Ріордан, Б. І. Петерс, Б. В. Гогвуд)	200
8.5. Модель політико-управлінських потоків і встановлення порядку денного (Дж. В. Кінгдон, Дж. В. Діарінг, Е. М. Роджерс).....	204
8.6. Теорія акцентованої рівноваги (Ф. Р. Баумгартнер, Б. Д. Джонс)	207

Тема 9. Психоеаналітичний підхід до аналізу політики

9.1. Психоеаналітичний підхід до аналізу політики З. Фрейда:.....	214
9.1.1. З. Фрейд – основоположник психоеаналізу	215
9.1.2. З. Фрейд про ірраціональну природу політики. Постфрейдівський психоеаналіз	218
9.2. Концепція «колективного несвідомого» К. Г. Юнга.....	220

9.3. А. Адлер про гіперкомпенсацію у політиці.....	222
9.4. Психоаналітичний підхід до політики Г. Лассуела.....	224
9.5. Функціонально-психологічна теорія «політичної підтримки» (Д. Істон, Дж. Денніс).....	228
9.6. Основні положення гуманістичної психології щодо політики. Е. Фромм про «втечу від свободи»	230
9.7. Когнітивізм у політичній психології. Теорія когнітивного дисонансу.....	233
9.8. Психоаналіз Ж. Лакана: специфіка політологічної експлікації.....	235
9.9. Критика «постідеологічності» суспільства С. Жижеком.....	237
Тема 10. Семіотична парадигма сучасних політологічних досліджень.....	242
10.1 Семіотична методологія та можливості її застосування в політичній науці	242
10.2. Формування семіотико-політичних ідей (стоїки, св. Августин, Р. Бекон, У. Оккам, схоласти, Дж. Локк, В. фон Гумбольдт)	245
10.3. Становлення семіотики як галузі знань і методологічної парадигми політичних досліджень (Ч. С. Пірс, Ф. де Сосюр, Ч. В. Морріс).....	249
10.4. Уявлення про знаковість на межі ХІХ–ХХ ст. та їх значення для розвитку семіотики політики (О. Потебня, М. Крушевський, П. Сорокін, Г. Шпет).....	251
10.5. Витоки та специфіка творчості представників тартусько-московської семіотичної школи (М. Бахтін, Ю. Лотман, О. П'ятигорський)	255
10.6. Семіотико-політичні ідеї у творчості мислителів ХХ ст.(У. Уорнер, Р. Барт, М. Фуко, Ж. Бодрійяр, Ф.-Ж. Салазар, Ж. Дерріда).....	257
10.7. Сучасна семіотика політики на пострадянському просторі: основні категорії та напрями досліджень	260
Тема 11. Аналіз політики представниками неомарксизму	265
11.1. Методологія неомарксизму та можливості її застосування в політичній науці	265
11.2. Предтечі методологічного напрямку неомарксизму та їхній внесок у його формування (А. Грамші, Д. Лукач, К. Корш)	267
11.3. Неомарксизм Франкфуртської школи:	271
11.3.1. Концепція «тотального заперечення» М. Горкгаймера.....	272
11.3.2. Дослідження авторитарної особи Т. Адорно.....	273
11.3.3. «Одновимірна людина» Г. Маркузе	274
11.4.Радикальний гуманізм Е. Фромма.....	276
11.5. Фрейд-марксизм В. Райха	279
11.6. Екзистенціалістський марксизм (Ж.-П. Сартр, К. Кастроїадіс, К. Лефор)	280
11.7. «Філософія надії» Е. Блоха	283
11.8. Структуралістський марксизм Л. Альтьюссера	285
11.9. Неомарксистські ідеї А. Н. Чомські.....	287
11.10. Комунікативна раціональність Ю. Габермаса.....	289

11.11. Значення неомарксистського підходу до аналізу політики для подальшого розвитку політичної науки.....	291
Тема 12. Політичні ідеї постмарксистів.....	296
12.1. Постмарксизм: світоглядні взаємозв'язки та ідейна спадковість	296
12.2. Соціально-політичні та соціально-економічні ідеї представників постмарксизму	299
12.3. Постструктуралістський напрям постмарксизму (Е. Лакло і Ш. Муфф)	300
12.4. Соціально-психоаналітичний постмарксизм (А. Бадью, С. Жижек та ін.)	302
12.5. «Антитрудовий» постмарксизм (Р. Курц та об'єднання «Криза»)	305
12.6. Лібертарний комунітарний постмарксизм (лібертарний комунітаризм).....	307
12.7. Деліберативний постмарксизм	312
12.8. Субсидіарний постмарксизм.....	314
12.9. Глобалістика постмарксизму	317
12.10. Значення ідей постмарксизму для сучасної політичної думки	322
Тема 13. Еволюція парадигми соціального конструктивізму як постнекласичної теорії пізнання.....	326
13.1. Філософські витоки конструктивістської парадигми.....	326
13.2. Сучасний етап розвитку конструктивізму (Е. фон Глазерсфельд, П. Ватцлавік, Ж. Піаже, Дж. Келлі та ін.). Основні ідеї та течії	330
13.3. Еволюція методологічних принципів соціального конструктивізму.....	334
13.3.1. Теорія соціального конструювання реальності П. Бергена і Т. Лукмана	334
13.3.2. Структуралістський конструктивізм П. Бурд'є.....	339
13.3.3. Системний (операціональний) конструктивізм Н. Лумана	342
13.4. Соціальний конструкціонізм та його версії (К. Джерджен, Р. Харре, Б. Девіс, Ж. Шоттер, Дж. Кітсьюз, П. Ібарра, В. Кронен та ін.)	345
13.5. Конструктивістські дослідження науки та техніки (М. Малкей, Д. Блур, Б. Барнс, Б. Латур, С. Вулгар, К. Кнорр-Цетіна та ін.).....	351
13.6. Наукові рефлексії соціального конструктивізму в політичній науці	359
13.7. Конструктивістські інтерпретації безпеки: теорія сек'юритизації (Б. Бузан, О. Вевер, Я. де Вільде, Д. Біго та ін.)	363
Тема 14. Політичні ідеї представників теорії суспільного вибору.....	372
14.1. Суспільний вибір: методологічні особливості формування	372
14.2. Передумови оформлення та генеза теорії суспільного вибору:	375
14.2.1. «Суспільний вибір та індивідуальні цінності» за К. Ерроу.....	376
14.2.2. Теорема серединного виборця Д. Блека	378
14.2.3. Концепції суспільного вибору Дж. Б'юкенена та Г. Таллока	380
14.3. Теорема медіанного виборця за Е. Даунсом, Т. Ромером і Г. Розенталем.....	382
14.4. Роль коаліцій та особливості формування груп інтересів у працях В. Райкера та М. Олсона	385

14.5. Сучасні дослідження теорії суспільного вибору:	389
14.5.1. Д. Мюллер і перспектива розвитку теорії суспільного вибору	389
14.5.2. Трансформаційні процеси в арені колективних дій у працях Е. Остром	391
14.5.3. Теорія суспільного вибору як науковий експеримент	3943
Тема 15. Теорія ігор як методологія аналізу політичної взаємодії.....	398
15.1. Теорія ігор та можливості її застосування в політичній науці	398
15.2. Дж. Нейман, О. Моргенштерн: передумови оформлення та генеза теорії ігор	401
15.3. Некооперативна рівновага або рівновага за Дж. Нешем	404
15.4. Стратегія конфлікту Т. Шеллінга	407
15.5. Нескінченно повторювальні ігри Р. Умана	409
15.6. Кооперативна теорія ігор Л. Шеплі та практичне її застосування Е. Ротом	411
15.7. Рівновага в підіграх Р. Зелтена	415
15.8. Ігри в умовах неповної інформації Дж. Харсані	417
Тема 16. Компаративний метод у політичній науці: аналіз підходів представників	423
16.1. Сутнісні характеристики компаративно-політологічного підходу	423
16.2. Становлення порівняльно-політологічного напрямку (кін. XIX – 20-ті рр. XX ст.): Е. Фрімен, Дж. Брайс	425
16.3. Порівняльний метод у політичних дослідженнях довоєнного періоду (30–40-і рр. XX ст.): К. Шмітт, Г. Дж. Ласкі, А. Зігфрід, Г. Файнер, К. Й. Фрідріх	427
16.4. Р. Макрідіс та Еванстонський семінар (50-ті рр. XX ст.): оновлення підходу	431
16.5. Г. Екстайн і Т. Гур: теоретичне поглиблення напрямку та власна версія теорії конгруентності	433
16.6. Компаративно-політологічні дослідження в Європі 60–70-х рр. XX ст. С. Роккан	436
16.7. Експансія компаративного підходу в політології (70–80-ті рр. XX ст.): Г. Алмонд, С. Верба, С. Гантінгтон, Б. Андерсон	438
16.8. Сучасні компаративно-політологічні дослідження (90-ті рр. XX ст. – поч. XXI ст.): Дж. Сарторі, А. Лійпгарт, П. Шаран	444
Тема 17. Політична герменевтика: аналіз підходів представників	451
17.1. Герменевтична методологія та можливості її застосування у політичній науці	451
17.1.1. Загальна характеристика герменевтики як методології	451
17.1.2. Можливості застосування герменевтичної методології у політичній науці	456
17.2. Предтечі політичної герменевтики	462
17.3. Психологічна герменевтика В. Дільтея	464

17.4. Онтологічна герменевтика М. Гайдеггера	466
17.5. Історична герменевтика Г.-Г. Гадамера.....	469
17.6. Політична герменевтика П. Рікера	471
17.7. Сучасні тенденції розвитку політичної герменевтики	473
Тема 18. Політичні ідеї представників мережевого аналізу.....	478
18.1. Методологія мережевого аналізу та концепт «політичної мережі» як моделі представництва та реалізації інтересів суб'єктів політичного процесу	478
18.2. Етапи становлення методології мережевого аналізу:.....	484
18.2.1. Фундатори мережевого аналізу (1930-50-і рр. XX ст.).....	484
18.2.2. Еволюція мережевого аналізу у 60-80-х рр. XX ст.....	486
18.2.3. Мережевий аналіз у політичній науці на сучасному етапі розвитку (від 90-х рр. XX ст.).....	488
18.3. Інтегративні методики: мережевий інституціоналізм, мережевий менеджмент, мережева комунікативістика:	492
18.3.1. Мережевий інституціоналізм (К. Ансель, С. Роккан)	492
18.3.2. Мережевий менеджмент (Г. Гекло, К. Генф, Л. О'Тул, Д. Ноук та ін.).....	493
18.3.3. Мережева комунікативістика.....	494
18.4. Переваги та недоліки використання мережевого аналізу у політичній науці	495
18.5. Сфери застосування мережевого аналізу у політичній науці	496
Тема 19. Політичні аспекти ідей представників синергетики	502
19.1. Методологічний потенціал синергетики у політичній науці	502
19.2. Тектологія О. Богданова (Малиновського).....	504
19.3. Теорія відкритих органічних систем Л. фон Берталанфі як підґрунтя сучасної соціальної синергетики.....	506
19.4. Некласична кібернетика Н. Вінера як крок до синергетичного розуміння самоорганізації.....	508
19.5. Теорія дисипативних структур І. Пригожина як напрям міждисциплі- нарного синергетичного підходу	509
19.6. Самоорганізація системи у вченні Г. Хакена	511